

Formning af nordmannsgran juletræet

Af Dyrkningsmedarbejder Jan Jürgensen

Figur 1 Knibning af nye skud. Foto: Anders Suurballe.

Stigende udbud, lavere priser, lille udtag, lange topskud, mindre prima andel osv. er alt sammen faktorer, der i disse år mere eller mindre gælder for alle producenter af nordmannsgran juletræer.

Hvorfor foretage en formning af juletræet, og dermed pålægge produktionen endnu flere omkostninger end den har i forvejen? Større konkurrence fra det øvrige Europa, og den økonomiske vigtighed af at have en høj udbytteprocent og stor prima andel, fører til nødvendigheden af at producere kvalitetsjuletræer.

Dyrkningskrav

De grundlæggende krav til en kvalitetsproduktion er: valg af det rigtige areal - bedste proveniens - optimal renholdelse - gødskning - reparationsklip - stab klipning - fjernelse af vragræer. Yderligere tiltag til en intensivering af produktionen er: topskudsreduktion - brederegulering - forebyggelse af fugleskader.

Idealtræet

Der er forskellige opfattelser af, hvordan idealtræet ser ud. I det Europæiske Sorte-

ringsreglement beskrives prima træets dimension, således at bredden skal være mindre end højden og større end halvdelen af højden. Endvidere fastslås det om tætheden, at grenkransene skal være jævnt fordelt på træet med et tilstrækkeligt antal internodiegrene til at sikre en ensartet tæthed. I praksis er et attraktivt salgsprodukt dyrket, hvis bredden udgør ca. 75 procent af træets højde, og afstanden mellem grenkransene fra 1 meter og op er omkring 35 cm. Ønskes det at anvende en af de i

dag kendte metoder (kemiske eller mekaniske) til topskudsreduktion, vil det i de fleste tilfælde kræves, at det sker i en kombination med brederegulering, da træerne ellers vil fremstå med brede "skuldre".

Figur 2 Nordmannsgran med begyndende midterskilning. Her må den fremtidige udvikling af grenen baseres på sideknopper. Foto: Anders Suurballe.

Præstationer og omkostninger	Stk./time	kr./stk.	Antal gange	I alt kr./stk.
<i>Formklipning/knopplining:</i>				
Grundklipning	75	2,00	1	2,00
Opfølgende knopplining	200	0,75	2,5	1,90
<i>Skudknibning</i>				
Grundknibning	100	1,50	1	1,50
Opfølgende knibning	240	0,65	2,5	1,65
Ved begge metoder vil omkostningen være 3,00 til 4,00 kr./træ, og med et plantetal på 5.000 stk. bliver den totale ekstraomkostning ca. 20.000 kr./ha.				

Bredderegulering

Ved bredderegulering foretages en reduktion af grenkranseskuddene enten ved klipning, knopplining eller knibning. Derved formindskes breddevæksten, og samtidig udnyttes internodiegrenenes fylde bedre. Træerne får herved et smallere og tættere udseende. Reguleringen åbner mulighed for at rette eventuelle skævheder i træet; forudsat at der besiddes et kendskab til træets formodede vækst, og det samtidig er muligt at se det færdige træ for sig.

Bredderegulering anvendes sammen med topskudsreduktion på alle træer i intensiv drift for at opnå et ensartet salgsprodukt. I alle kulturer udføres det på brede træer, der uden denne regulering vil blive usalgbare. I forbindelse med en eventuel reparation af topskuddet er det nødvendigt med en samtidig breddegulering.

Bemærk! Har man først begyndt en form for bredderegulering, skal denne følges op hvert år indtil høst.

Metoder til bredderegulering

Der findes 2 grundlæggende metoder til bredderegulering af nordmannsgrantræer, og de bliver begge beskrevet i det følgende:

Formklipning/knopplining

Grundklipning/knopplining begynder normalt, når træerne har en højde på 100 - 120 cm, eller 2 til 3 år før høst. Alle grenkrans skal behandles, dog ikke øverste grenkrans (1. grenkrans) med topknop og sideknopper. Behandling foretages udenfor vækstsæsonen.

Klip med saks foretages fra 3. grenkrans og ned i 4., 5. grenkrans osv. Træet klippes ind til en bredde, der er ca. 1,25 i forhold til højden. Normalt klippes et års skud af ind til en tungegren. Denne vil derefter fortsætte sidevæksten. Ved ekstremt brede træer kan der klippes 2 til 3 års skud væk, men pas på at træerne ikke bliver for smalle, da skudvæksten aftager mod bunden af træet.

Klip så tæt på basis som muligt, således at

tilbageværende stubbe ikke efterfølgende kan ses. Samtidig pilles endeknoppen af på 2. grenkrans. Opfølgning skal foretages hvert år med knopplining på 2. grenkrans. Fordelen ved denne metode er, at den kan foretages på næsten alle tidspunkter af året udenfor vækstsæsonen, og dermed sprede arbejdskraftbehovet. Ulempen er, at den videre vækst lægges på den lidt svage tungegren med et synligt svaj. Indgrebet er særligt synligt i øjenhøjde, hvis træet er lidt åbent.

Skudknibning

Grundknibning begynder normalt, når træerne har en højde på 80 - 120 cm, eller 3 til 4 år før høst. Alle grenkrans skal behandles, dog ikke øverste grenkrans (1. grenkrans) med topknop og sideknopper.

Knibning skal foretages i vækstsæsonen, mens de nye skud er runde som pølser. På dette stadie dannes der knopper på brudstedet, som det følgende år fortsætter sidevæksten ganske normalt med en knopsætning, som det ses på andre skud.

De nye skud skal have en længde på 1 - 3 cm, og på dette tidspunkt knibes $\frac{1}{2}$ - $\frac{2}{3}$ af længden afhængig af bredden på det enkelte træ. Ved brede træer knibes $\frac{2}{3}$ af og ved smalle træer mindre. Der er gjort den erfaring, at der dannes mange og små knopper på korte skud, mens der på lange skud dannes få og store knopper.

Knibningen foregår praktisk ved, at det nye skud knibes/brækkes over pegefingeren, idet skudspidsen holdes med tommelfingeren. Brug ikke neglene, da de nye nålespidser derved kan beskadiges. Opfølgning foretages hvert år med knibning af nye skud i 2. grenkrans. I salgsåret bør kun knibes $\frac{1}{3}$ af længden. Normalt skal bevoksningerne gennemgås 2 til 3 gange for at opnå det optimale resultat, da udspringet varierer fra træ til træ.

Er de nye skud over "pølse-stadiet" og har dannet midterskilning, er knopsætningen for det kommende år dannet, og der kommer ikke nye knopper på brudstedet. I dette tilfælde knibes max. $\frac{1}{3}$ af længden på de nye skud, for at sikre at der er sideknopper tilbage på den resterende del, som kan fortsætte en lidt skæv sidevækst.

Fordele ved denne metode er, at skuddene fortsætter med en reduceret vækst i sideretningen, så levende lys stadig kan anvendes. Ligeledes skjules indgrebet af ny vækst, og træerne får et mere busket udseende. Ulempen er den korte behandlingsperiode i vækstsæsonen med deraf følgende stort arbejdskraftbehov.

Generelt

I praksis kan metoderne kombineres, og kan også anvendes med fordel ved produktion af små træer.

Figur 3 Et skud, der blev behandlet med succes foregående år. Foto: Anders Suurballe.